

Konkurentnost ekonomije Republike Srpske u odnosu na ekonomije zemalja u tranziciji

Competitiveness of Republika Srpska economy in relation to the economy countries in transition

Predrag Vukadinović, Univerzitet Singidunum, Poslovni fakultet, Beograd, Danijelova 32.

Sažetak: Informatička ekonomija (IE) je odlika i karakteristika razvijenih ekonomija. Ova karakteristika je rezultat razvoja informatičkih i telekomunikacionih tehnologija i njihovih primena u ekonomskim aktivnostima. Za pojam informatička ekonomija u literaturi i istraživanja koristi se i termin *nova ekonomija*. Ovaj novi oblik ekonomije u odnosu na industrijsku ekonomiju (u literaturi se može sresti i termin *stara ekonomija*) za svoj razvoj podrazumeva i razvoj i promene određenih preduslova koji zadiru ne samo u ekonomsku sferu društvenog života. Činjenica je da informatička-nova ekonomija povećava konkurentnost ekonomije u meri u kojoj je i sama razvijena. Zato, je konkurentnost ekonomija jedan od najznačajnijih ciljeva primene informatičke-nove ekonomije ali istovremeno i šansa i mogućnost za dalji razvoj. U ovom radu sprovedeno je istraživanje konkurentnosti ekonomije Republike Srpske u odnosu na ekonomije zemalja u tranziciji, primenjujući globalni indeks konkurentnosti (Global Competitiveness Index) koji je baziran, za potrebe ovog rada na određenom broju komponenti, odnosno faktora konkurentnosti.

Ključne riječi: Informatička ekonomija, nova ekonomija, globalni indeks konkurentnosti, ekonomija Republike Srpske.

Abstract: Information economics (IE) is the quality and characteristics of developed economies. This feature is the result of development of information and telecommunication technologies and their application in economic activities. For the concept of information economics to literature and research is referred to as the new economy. This new form of economy in relation to the industrial economy (in the literature can be encountered and dates of old economy) for its development includes the development and changes of certain pre-conditions which affect not only the economic sphere of social life. The fact is that Information economics-new economy increases the competitiveness of the economy to the extent that it has itself developed. Therefore, the competitiveness of the economy is one of the most important objectives of Information economics of the new economy but also a chance and an opportunity for further development. In this paper, a survey was conducted of the Republic of Serbian economy's competitiveness compared to economies in transition, using global competitiveness index (Global Competitiveness Index), which is based, for the purposes of this paper in a certain number of components or factors of competitiveness.

Keywords: Information economics, new economy, global competitiveness index, the economy of the Republika Srpska.

I. UVOD

Razvojem informatike i telekomunikacionih tehnologija unete su mnogobrojne promene i u obavljanje ekonomskih aktivnosti. Ove promene duboko zadiru u promene načina rada i odvijanja ekonomskih aktivnosti tako da se u teoriji i literaturi sve više upotrebljava termin informatička ekonomija a kao sinonim nova ekonomija. Prema Zotto (2005)¹ neki autori su pokušali da daju uže definicije pojma nova ekonomija sa ciljem sprovođenja empirijskih studija. Međutim, ovaj pojam ipak ne može da se suzi samo na informatiku ili telekomunikacije jer predstavlja daleko složeniji pojam od razvoja samo jedne industrijske grane. Prema mišljenju Nordhaus (2001)² u teoriji se naširoko raspravlja o pojmu nova ekonomija pre svega iz razloga naglog rasta produktivnosti u eri nove ekonomije pre svega u sektoru informatike i telekomunikacija. Pojedini autori Baily, Lawrence (2001)³, smatraju da nagli rast produktivnosti nije samo posledica razvoja informatike i da mnogi dobici-koristi, pored rasta investicija su i rezultat inovacija u biznisu i ekonomskoj politici. Jedan od ključnih stavova o nacionalnoj konkurentnosti iznose Lojpur, Peković (2013)⁴ koji ističu da nivo nacionalne konkurentnosti u potpunosti odražava sposobnosti određene zemlje da svom stanovništvu pruži određeni prosperitet.

Revolucionarne promene nastale razvojem informatike i telekomunikacionih tehnologija unele su značajne promene u ekonomiju a time i u sferu konkurentnosti ekonomija. Razvijene ekonomije su primenom informatičkih i telekomunikacionih tehnologija stekle prednost u konkurentnosti u odnosu na zemlje ekonomija u razvoju koje

¹ Cinzia dal Zotto, (2005): What is the New Economy?, Jönköping: Jönköping International Business School Ltd., p. 9-15.

² William D. Nordhaus, (2001): Productivity Growth and the New Economy, Cambridge: National Bureau of Economic Research, p.2.

³ Martin Neil Baily, Robert Z. Lawrence (2001): Dove Have a New Economy?, Cambridge: National Bureau of Economic Research, p.1.

⁴ Lojpur S., Peković S., "Znanje i inovaciona politika zemalja u tranziciji kao mjera spremnosti za ulazak u EU", *Economics & Economy*, Vol. 1, No. 2, December, 2013, str. 1.

još uvek nisu dostigle nivo primene ovih tehnologija koji je dostignut u razvijenim zemljama. Trka u konkurenciji, razvila je različite metode merenja konkurentnosti jedne zemlje, odnosno njene ekonomije. Najšire primenjeni metod je metod globalnog indeksa konkurentnosti (GIK), odnosno Global Competitiveness index (GCI), kkoji obuhvata više faktora uticaja na konkurentnost jedne ekonomije. Primenjujući ovaj metod ekonomije su rangirane prema visini ovog indeksa koji se kreće u rasponu 1-7. Praćenje ranga konkurentnosti posebno je važno za zemlje u tranziciji upravo zbog promena političkog i ekonomskog sistema koji zahteva proces tranzicije. Ovim radom obuhvaćeno je pet zemalja u tranziciji evropskog kontinenta i to: Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna gora, Makedonija i Albanija. Statistika ne ističe posebno Republiku Srpsku u odnosu na Bosnu i Hercegovinu, te su stoga korišćeni podaci koji se odnose na Bosnu i Hercegovinu. Međutim imajući u vidu da je Republika Srpska entitet u okviru Bosne i Hercegovine može se smatrati da eventualne razlike statističkih podataka između Republike Srpske i Bosne i Hercegovine nisu tog obima koji bi ugrozio objektivnost analize. Kao bazni dokumenat sa kompletnim statističkim podacima za ovu analizu uzeti su The Global Competitiveness Report 2014-2013 i The Global Competitiveness Report 2013-2012⁵. Nije uzet u obzir The Global Competitiveness Report 2015-2014 iz razloga što ovim izveštajem nisu obuhvaćeni statistički podaci Bosne i Hercegovine zbog, kako je navedeno nedostupnosti ovih podataka⁶. Izveštaji svetskog ekonomskog foruma su uzeti kao bazni dokumenti za analizu iz razloga, što ovi izveštaji kao svoju bazu podataka koriste baze podataka Svetske Banke, Međunarodnog Monetarnog Fonda, Svetske Zdravstvene Organizacije i UNESKO bazu podataka i objedunjuju u svom izveštaju.

II REZULTATI

Analiza faktora uticaja na konkurentnost ekonomije Republike Srpske (RS), ukazuje na to da je došlo do poboljšanja određenih faktora, ali i do pogoršanja nekih od faktora uticaja mereno globalnim indeksom konkurentnosti (GIK) što je prikazano u Tabeli 1.

TABELA 1: BOSNA I HERCEGOVINA

Naslov	Rang 2014/2013 2013/2012*		GCI (1-7) 2014/2013 2013/2012*	
Osnovni zahtevi	81	81*	4.4	4.3*
Institucije	71	85	3.9	3.6
Infrastruktura	83	94	3.7	3.4
Makroekonomsko okruženje	104	97	4.2	4.3
Zdravstvo i osnovno obrazovanje	46	48	6.0	5.9
Povećanje efikasnosti	89	97	3.8	3.7
Visoko obrazovanje i obuka	63	72	4.3	4.2
Efikasnost tržišta robe	104	109	4.0	3.9
Efikasnost tržišta rada	88	99	4.2	4.1
Razvoj finansijskog tržišta	113	119	3.5	3.4
Tehnološka spremnost	73	68	3.7	3.7
Veličina tržišta	98	93	3.1	3.1

⁵ The Global Competitiveness Report (2014-2013 i 2013-2012), World Economic Forum.

⁶ The Global Competitiveness Report 2015-2014, p. 11.

Faktori inovativnosti i sofisticiranosti	89	99	3.4	3.3
Poslovna sofisticiranost	110	109	3.5	3.5
Inovativnost	63	80	3.3	3.1

Izvor: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2014-2013, str. 130 i The Global Competitiveness Report 2013-2012 str. 112.

Napomena: kolone obeležene (*) odnose se na poređenje 2013/2012.

U grupi osnovnih zahteva-faktora konkurentnosti, došlo je do poboljšanja, što je rezultiralo boljim rangiranjem konkurentnosti ekonomije RS na listi od 148 zemalja. Ekonomija RS poboljšala je svoj rang na listi rangiranih zemalja, u sledećim grupama faktora uticaja: Institucije (sa 85 mesta, poboljšanje na 71. mesto), infrastruktura (poboljšanje sa 94. na 83. mesto, zdravstvo i osnovno obrazovanje (poboljšano sa 48. na 46. mesto). U grupi faktora koji vrše uticaj na efikasnost ekonomije, došlo je do poboljšanja visokog obrazovanja (sa 72. na 63. mesto), efikasnost tržišta rada (sa 99. na 88. mesto), razvoj finansijskog tržišta (sa 119. na 113. mesto). U grupi faktora inovativnosti, ukupno poboljšanje na rang listi je sa 99. na 88. mesto. Inovativnost je poboljšala ekonomiju RS na rang listi sa 80. na 63. mesto.

Na drugoj strani, došlo je i do pogoršanja određenih faktora iz grupe osnovnih zahteva, povećanja efikasnosti i faktora inovativnosti što je rezultiralo padom ranga konkurentnosti ekonomije RS u sledećim elementima: makroekonomsko okruženje (pogoršano sa 97. na 104. mesto), tehnološka spremnost (pogoršana sa 93. na 98. mesto) i poslovna osetljivost-sofisticiranost (pogoršana sa 109. na 110. mesto). Rang na listi konkurentnosti, rezultat je promena GIK, što je vidljivo u prikazanoj tabeli. U scim situacijama poboljšanja pozicije ranga GIK je povećan i obrnuto, na svim pozicijama pogoršanja rangirane pozicije, GIK je smanjen.

Ekonomija Srbije, na osnovu analiziranih faktora uticaja na konkurentnost i visine GIK, pokazuje uglavnom pogoršane pozicije konkurentnosti ekonomije na rangiranoj listi. Većina faktora pokazuje blago pogoršanje GIK što je prikazano u Tabeli 2.

TABELA 2: SRBIJA

Naslov	Rang 2014/2013 2013/2012*		GCI (1-7) 2014/2013 2013/2012*	
Osnovni zahtevi	106	95	4.0	4.1*
Institucije	126	130	3.2	3.2
Infrastruktura	90	77	3.5	3.8
Makroekonomsko okruženje	136	115	3.4	3.9
Zdravstvo i osnovno obrazovanje	69	66	5.7	5.7
Povećanje efikasnosti	92	88	3.8	3.8
Visoko obrazovanje i obuka	83	85	4.0	4.0
Efikasnost tržišta robe	132	136	3.6	3.6
Efikasnost tržišta rada	119	100	3.9	4.0
Razvoj finansijskog tržišta	115	100	3.5	3.7
Tehnološka spremnost	60	58	3.9	4.1
Veličina tržišta	69	67	3.7	3.6
Faktori inovativnosti i sofisticiranosti	125	124	3.0	3.0
Poslovna sofisticiranost	137	132	3.2	3.1
Inovativnost	112	111		

2.9 2.8

Izvor: World Economic Forum, The Global Competiti Veness Report 2014-2013, str. 334 i The Global Competiti Veness Report 2013-2012 str. 312.

Napomena: kolone obeležene (*) odnose se na poređenje 2013/2012.

Manji broj faktora uticaja pokazuje poboljšanje rangirane pozicije prema visini GIK i to: u grupi osnovnih zahteva poboljšanje je iskazano na poziciji institucija (poboljšano sa 130. na 126. mesto), u grupi faktora uticaja povećanja efikasnosti do poboljšanja je došlo na poziciji visoko obrazovanje i obuka, i to sa 85. na 83. mesto, a i efikasnost tržišta robe pokazuje bolji indeks, odnosno poboljšanje ranga sa 136. na 132. mesto.

Po ostalim faktorima uticaja na konkurentnost, a na osnovu GIK, na ostalim pozicijama faktora uticaja došlo je do pogoršanja, a time i do pada na rang listi konkurentnosti 148 ekonomija u svetu koje su rangirane. U grupi osnovnih zahteva, faktori uticaja: infrastruktura, makroekonomsko okruženje, zdravlje i osnovno obrazovanje, došlo je do pogoršanja ranga. Takođe, u grupi faktora povećanja efikasnosti došlo je do pogoršanja, zatim na poziciji efikasnosti tržišta rada, razvoja finansijskih tržišta, tehničke spremnosti-opremljenosti, i veličine tržišta. Pogoršanje ranga, desilo se i kada je u pitanju inovativnost i poslovna osetljivost-sofisticiranost.

Makedonska privreda u većini faktora uticaja na konkurentnost pokazuje napredak. Od dvanaest analiziranih faktora, osam pokazuje poboljšanje a četiri pogoršanje što je prikazano u Tabeli 3.

TABELA 3: MAKEDONIJA

Naslov	Rang		GCI (1-7)	
	2014/2013	2013/2012*	2014/2013	2013/2012*
Osnovni zahtevi	70	71	4.6	4.5*
Institucije	60	78	4.0	3.8
Infrastruktura	86	81	3.6	3.6
Makroekonomsko okruženje	59	47	4.9	5.0
Zdravlje				
i osnovno obrazovanje	79	77	5.6	5.6
Povećanje efikasnosti	76	84	4.0	3.8
Visoko obrazovanje i obuka	76	81	4.0	4.2
Efikasnost tržišta robe	44	68	4.3	4.5
Efikasnost tržišta rada	79	94	4.1	4.2
Razvoj finansijskog tržišta	62	79	4.0	4.1
Tehnološka spremnost	67	71	3.8	3.8
Veličina tržišta	109	104	2.8	2.9
Faktori inovativnosti i sofisticiranosti	94	110	3.1	3.4
Poslovna sofisticiranost	100	111	3.4	3.6
Inovativnost	86	110	2.8	3.1

Izvor: World Economic Forum, The Global Competiti Veness Report 2014-2013, str. 334 i The Global Competiti Veness Report 2013-2012 str. 312.

Napomena: kolone obeležene (*) odnose se na poređenje 2013/2012.

U grupi faktora uticaja koji se odnose na osnovne zahtev-uslove, poboljšanje je rang institucije sa 78. na 60. mesto. Grupa

faktora utica koji utiču na efikasnost poboljšali su rang konkurentnosti na sledećim pozicijama: Visoko obrazovanje i obuka sa 81 na 76. mesto, efikasnost tržišta robe sa 68. na 44. mesto, efikasnost tržišta rada sa 94 na 79 mesto, razvoj finansijskog tržišta sa 79. na 62. mesto, tehnološka spremnost sa 71. na 67. mesto i u grupi faktora inovativnosti poslovna osetljivost-sofisticiranost poboljšana je sa 111. na 100. mesto, a inovativnost sa 110 na 86. mesto.

Ekonomija Crne Gore, na osnovu analiziranih dvanaest faktora uticaja na konkurentnost, pokazuje da šest faktora iskazuje poboljšanje ranga, dok šest faktora iskazuje pogoršanje ranga. Ovakva situacija svakako nije dobra i ukazuje na to da postoji određena nestabilnost, odnosno promenljivost u uticaju faktora konkurentnosti. Ovakva situacija ne ide na ruku ekonomiji Crne Gore, pogotovo imajući u vidu sve jaču konkurenciju na svetskom tržištu. Međutim, kako se radi o maloj zemlji u geografskom smislu nestabilnost faktora konkurencije imajući u vidu i da se radi i o maloj ekonomiji mogla bi ipak u relativno kratkom roku da se stabilizuje i napreduje. Podaci su prezentirani u Tabeli 4.

TABELA 4: CRNA GORA

Naslov	Rang		GCI (1-7)	
	2014/2013	2013/2012*	2014/2013	2013/2012*
Osnovni zahtevi	68	74	4.6	4.5*
Institucije	52	44	4.2	4.4
Infrastruktura	70	66	4.0	4.1
Makroekonomsko okruženje	112	118	4.1	3.8
Zdravlje				
i osnovno obrazovanje	37	73	6.1	5.7
Povećanje efikasnosti	72	74	4.0	4.0
Visoko obrazovanje i obuka	50	51	4.6	4.6
Efikasnost tržišta robe	64	48	4.3	4.4
Efikasnost tržišta rada	58	93	4.4	4.1
Razvoj finansijskog tržišta	49	40	4.4	4.5
Tehnološka spremnost	49	56	4.2	4.1
Veličina tržišta	135	130	2.1	2.1
Faktori inovativnosti i sofisticiranosti	70	69	3.6	3.6
Poslovna sofisticiranost	89	76	3.8	3.8
Inovativnost	54	60	3.4	3.3

Izvor: World Economic Forum, The Global Competiti Veness Report 2014-2013, str. 260 i The Global Competiti Veness Report 2013-2012 str. 240.

Napomena: kolone obeležene (*) odnose se na poređenje 2013/2012.

U grupi faktora uticaja koji se odnose na osnovne uslove (zahtev), poboljšanje je pokazalo makroekonomsko okruženje, tako što je rang poboljšanje sa 118. na 112. mesto, što je slučaj i sa zdravstvom i osnovnim obrazovanjem. Na ovoj poziciji došlo je do poboljšanja sa 73. na 37. mesto. Grupa faktora povećanja efikasnosti, pokazuje poboljšanja na poziciji visokog obrazovanja i obuke sa 51. na 50. mesto, efikasnost tržišta rada je poboljšala rang sa 93. na 58 mesto, dok je tehnološka spremnost iskazala napredak, povećavajući rang konkurentnosti sa 56. na 49. mesto.

Smanjenje rangiranih pozicija iskazane su u sve tri osnovne grupe faktora uticaja na konkurentnost. U grupi

faktora osnovnih zahteva-uslova, institucije su pogoršale rang sa 44. na 52. mesto što jr takođe slučaj sa infrastrukturom koja je pogoršala rang sa 66. na 70. mesto. U grupi faktora efikasnosti, pogoršanje je iskazano na razvoju finansijskih tržišta, i to sa 48. na 64. mesto i pozicija veličina tržišta koja je iskazala pogoršanje ranga sa 130. na 135. mesto. Takođe, je i poslovna osetljivost-sofisticiranost pogoršala rang sa 76. na 89. mesto.

Ekonomija Albanije, pokazuje ozbiljne probleme kada je u pitanju rangiranje konkurentnosti. Od analiziranih faktora uticaja na konkurentnost, čag osam faktora uticaja pokazuje pogoršanje, dok svega četiri faktora pokazuje poboljšanje. Ovakva ekonomska situacija sa stanovišta konkurentnosti ukazuje na vrlo ozbiljne probleme albanske ekonomije kao i na veliku nestabilnost u dejstvu faktora konkurentnosti. Ovo je pogotovo problem, jer se radi o geografski maloj zemlji i maloj ekonomiji koja bi trebala relativno lako da dovede faktore nestabilnosti u stabilno stanje. Prikaz uticaja faktora konkurentnosti prezentiran je u Tabeli 5.

TABELA 5: ALBANIJA

Naslov	Rang		GCI (1-7)	
	2014/2013	2013/2012*	2014/2013	2013/2012*
Osnovni zahtevi	94	87	4.2	4.2*
Institucije	118	84	3.3	3.6
Infrastruktura	99	91	3.3	3.5
Makroekonomsko okruženje	94	98	4.4	4.3
Zdravstvo i osnovno obrazovanje	56	79	5.9	5.6
Povećanje efikasnosti	100	92	3.7	3.8
Visoko obrazovanje i obuka				
Efikasnost tržišta robe	78	76	4.2	4.1
Efikasnost tržišta rada	97	58	4.1	4.3
Razvoj finansijskog tržišta	67	68	4.3	4.4
Tehnološka spremnost	128	120	3.3	3.4
Veličina tržišta	92	77	3.3	3.7
Faktori inovativnosti i sofisciranosti	107	98	2.9	2.9
Poslovna sofisciranost	119	113	3.1	3.1
Inovativnost	122	98	3.4	3.6
	119	123	2.8	2.6

Izvor: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2014-2013, str. 100 i The Global Competitiveness Report 2013-2012 str. 86.

Napomena: kolone obeležene (*) odnose se na poređenje 2013/2012.

Poboljšanje ranga iskazano je na poziciji makroekonomskog okruženja sa 98. na 94. mesto, zatim zdravstva i osnovnog obrazovanja sa 79. na 56. mesto u grupi faktora uticaja koji se odnose na osnovne zahteve-uslove. Povećanje ranga efikasnosti iskazano je samo na poziciji efikasnosti tržišta rada sa 68. na 67. mesto i na kraju u inovativnosti je iskazano poboljšanje ranga sa 123. na 119. mesto.

Pogoršanje ranga konkurentnosti dešava se na poziciji institucija sa 84. na 118. mesto i infrastrukture sa 91. na 99. mesto, iz grupe faktora osnovnih zahteva-uslova. U grupi faktora povećanja efikasnosti, pogoršanje ranga pokazano je

na poziciji visokog obrazovanja i obuke, sa 76. na 78. mesto, efikasnost tržišta robe pogoršala je rang sa 58. na 97. mesto, razvoj finansijskog tržišta pogoršan je sa 120. na 128. mesto, tehnološka spremnost-opremljenost pogoršana je sa 77. na 92. mesto i veličina tržišta pogoršal je rang sa 98. na 122. mesto.

Analiza najpovoljnijih promena rangova po faktorima uticaja ukazuje na to da je ekonomija Makedonije imala najveći broj promena rangova preko deset mesta i to: Inovativnost je poboljšana za 24 mesta, efikasnost tržišta rada takođe za 24 mesta. Institucije su poboljšale rang za 18 mesta, razvoj finansijskog tržišta za 17 mesta i efikasnost tržišta rada za 15 mesta. Najveće promene rangova desile su se u ekonomiji Crne Gore i to na poziciji zdravstva i osnovnog obrazovanja za 36 mesta i na poziciji efikasnosti tržišta rada 35 mesta. Iza Crne Gore, po veličini promene ranga nekog od faktora uticaja konkurentnosti je u ekonomiji Albanije, gde je pozicija zdravstva i osnovnog obrazovanja poboljšala rang za 23 mesta. U ekonomiji RS, najveća promena desila se na poziciji infrastrukture koja je poboljšana za 11 mesta, a u ekonomiji Srbije, najveći pomak je napravljen na poziciji institucija za 4 mesta. Uočljiva je međutim jedna pojava koja je karakteristična za sve ekonomije, sa izuzetkom ekonomije RS, a to je da je u svim ekonomijama došlo do pogoršanja ranga infrastrukture.

III ZAKLJUČAK

Navedene zemlje u tranziciji su zemlje evropskog kontinenta i spadaju u grupu zemalja u razvoju. Imajući u vidu ovakav karakter ekonomija navedenih zemalja, očekivano je da njihov rang na listi konkurentnosti nije impresivan. Ovome treba dodati upravo ono što je njihova karakteristika, a to je da se radi o zemljama u tranziciji, što znači da su u procesu menjanja političkog i ekonomskog sistema. Analiza međutim, pokazuje, da sve navedene zemlje nemaju isti ritam niti brzinu promena imajući u vidu razlike u dejstvu faktora konkurentnosti. Sumirajući anлізу dejstva navedenih faktora konkurentnosti može se doći do zaključka a na osnovu podataka iskazanih u dokumentu korišćenom u ovoj analizi⁷ navedenih da je BiH popravila svoj rang konkurentnosti sa 88. na 87. mesto, Srbija je pogoršala svoj rang konkurentnosti sa 96. na 101. mesto, Crna Gora je poboljšala svoj rang sa 72. na 67. mesto, Makedonija je poboljšala svoj rang sa 80. na 73. mesto, dok je Albanija pogoršala svoj rang sa 89. na 100. mesto. Iz ovih podataka se uočava da je po GIK, najkonkurentnija ekonomija Crne Gore. Ostale ekonomije navedenih zemalja su ispod dostignutog ranga konkurentnosti ekonomije Crne Gore i očigledno moraju uložiti još dosta napora na popravljanju uticaja faktora konkurentnosti kako bi u budućnosti bile konkurentnije na svetskom tržištu.

⁷ Podaci se mogu videti na navedenim stranama korišćenog izvora za svaku zemlju ponaosob.

LITERATURA

- [1] Cinzia dal Zotto, "What is the New Economy?", Jönköping: Jönköping International Business School Ltd., p. 9-15., 2005.
- [2] Martin Neil Baily, Robert Z. Lawrence, "Dove Have a New Economy?", Cambridge: National Bureau of Economic Research, p.1-14., April 2001.
- [3] Lojpur S., Peković S., "Znanje i inovaciona politika zemalja u tranziciji kao mjera spremnosti za ulazak u EU", *Economics & Economy*, Vol. 1, No. 2, December, 2013, str. 61-75.
- [4] William D. Nordhaus, "Productivity Growth and the New Economy", Cambridge: National Bureau of Economic Research, p.1-49., April 2001
- [5] The Global Competitiveness Report 2014-2013, World Economic Forum, p. 6-596, 2014.
- [6] The Global Competitiveness Report 2014-2013, World Economic Forum, p. 2-545, 2013.